

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek inšpekčnej činnosti

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa

o stave bezpečnosti školského prostredia a prevencie negatívnych javov v správaní žiakov na gymnáziu v školskom roku 2013/2014

Bezpečnosť školského prostredia a prevenciu negatívnych javov sledovala školská inšpekcia na **29** gymnáziách (G), z ktorých bolo **5** súkromných, **4** boli cirkevné, **2** s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským, **3** bilingválne s vyučovacím jazykom slovenským a anglickým a 1 s vyučovacím jazykom slovenským a nemeckým. Vyhodnotenie sa uskutočnilo na základe aktuálnych zistení z informačného dotazníka zadávaného riaditeľovi školy (29 respondentov), z dotazníka zadávaného žiakom školy (1 649 respondentov v triedach 4-ročného a 8-ročného vzdelávacieho programu, z nich bolo 747 chlapcov a 902 dievčat), členom žiackej školskej rady (195 respondentov, z nich bolo 95 chlapcov a 100 dievčat) i z rozhovorov s koordinátormi prevencie, výchovnými poradcami, žiakmi, členmi žiackych školských rád (ŽŠR) a z dokumentácie školy.

Zo zistení vyplynulo, že významnou úlohou kontrolovaných subjektov bolo nielen efektívne vzdelávanie, ale aj **vytvorenie podmienok na zaistenie bezpečného školského prostredia**, ktoré boli súčasťou školských vzdelávacích programov. Podľa informácií poskytnutých vedúcimi zamestnancami škôl, ako aj informácií z plánov práce škôl, plánov práce koordinátorov prevencie, výchovných poradcov, predmetových komisií, triednych učiteľov školy venovali primeranú pozornosť oblastiam bezpečnosti školského prostredia, problematike šikanovania a prevencii negatívnych javov v správaní žiakov. Na začiatku školského roka na úvodných triednických hodinách boli žiaci oboznámení so **školským poriadkom**, v ktorom podmienky na zaistenie ochrany pred diskrimináciou, násilím a šikanovaním malo zakomponovaných **23** gymnázií. Tento dokument, s výnimkou 6 subjektov, ktorým chýbalo zadefinovanie konkrétnych podmienok na zaistenie ochrany pred diskrimináciou a násilím, ako aj vymedzenie opatrení proti šíreniu legálnych a nelegálnych drog, upravoval práva a povinnosti žiakov, pravidiel vzájomných vzťahov i vzťahov s pedagogickými zamestnancami školy, práva a povinnosti zákonných zástupcov žiakov. Na zaistenie dodržiavania bezpečnostných pravidiel boli v rámci školského poriadku spracované aj zásady správania sa žiakov v odborných učebniach. Osvojovanie pravidiel slušného správania sa v školách realizovalo na vyučovacích hodinách, najmä v predmetoch etická výchova, náboženská výchova, občianska náuka, telesná a športová výchova, biológia, chémia. Uplatňovalo sa hlavne prostredníctvom prierezových tém¹.

Vo všetkých kontrolovaných subjektoch boli ustanovené žiacke školské rady (ŽŠR), ktoré sa vyjadrovali k otázkam, návrhom a opatreniam školy v oblasti výchovy a vzdelávania, čo potvrdila viac ako polovica jej členov (51,28 %). Sporadicky sa vyjadrovalo k tejto oblasti 42,05 % členov a nevyjadrovalo sa vôbec 6,67 %. Do školského poriadku boli zapracované námety, návrhy, pripomienky 37,95 % členov, čiastočnú akceptáciu uviedlo 43,59 % a nezpracovanie 17,95 %. S vedením školy najčastejšie komunikovali o problémoch, ktoré zaujímali väčšinu ich spolužiakov, týkali sa najmä organizácie vyučovania, zlepšenia priestorových podmienok a skvalitnenia materiálno-technického zabezpečenia výchovno-vzdelávacieho procesu. Predstavy členov ŽŠR o ich ďalšej činnosti a pôsobení v škole sa najčastejšie spájali s prípravou a zabezpečovaním rôznych kultúrno-spoločenských podujatí pre spolužiakov (imatrikulácia, aktivity ku dňu študentstva, oživenie vianočných tradícií, podporovanie a spoluorganizovanie súťaží – najmä športových).

¹ Ochrana života a zdravia, Multikultúrna výchova, Osobnostný a sociálny rozvoj

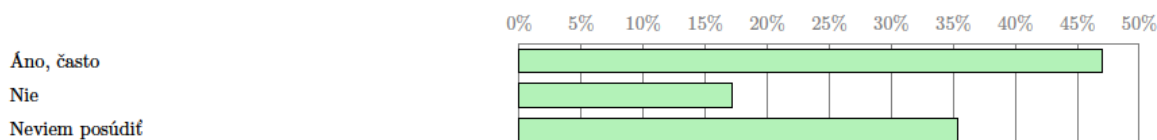
Školská inšpekcia zistila, že v niektorých subjektoch ŽŠR neboli dostatočne funkčné. Na 1 súkromnom G fungovala ŽŠR len veľmi krátko, jej členovia nepodávali žiadne návrhy a opatrenia v oblasti výchovy a vzdelávania, ani nevzniesli svoje pripomienky a návrhy na ich zapracovanie do školského poriadku. V ďalšom subjekte spolupráca bývalej ŽŠR s vedením školy bola formálna, ku školskému poriadku sa nevyjadrovala. Pozitívne bolo, že koncom roka bola ustanovená nová ŽŠR a v rozhovore jej členovia aj riaditeľ školy uviedli, že chcú vzájomnú komunikáciu a spoluprácu zlepšiť.

V dotazníku prevažnou mierou (83,08 %) jej členovia potvrdili zahrnutie i hľadanie východísk negatívneho správania v školskom poriadku a s nastavenými pravidlami prevencie súhlasili úplne (75,90 %) alebo čiastočne (13,85 %). Napriek tomu riešenie tohto javu v školskom poriadku potvrdila len približne polovica žiakov (55,43 %), podľa 4,79 % respondentov školský poriadok túto problematiku neriešil a nevedelo ju posúdiť až 38,87 % respondentov. Uvedené nepriaznivé zistenie môže súvisieť aj s nepozornosťou žiakov počas oboznamovania sa so školským poriadkom, alebo s nedôsledným informovaním žiakov zo strany pedagógov.

Z analýzy príslušných dotazníkov a z rozhovorov so zástupcami ŽŠR, riaditeľmi škôl a koordinátormi prevencie vyplynulo, že takmer **polovica členov ŽŠR** (49,23 %) nebola prítomná spolu s učiteľmi pri riešení výchovného problému alebo problému, ktorý súvisel so šikanovaním a na danú otázku nevedelo odpovedať takmer 40 % členov ŽŠR. Bezpečnosť a problematika šikanovania na stretnutiach bola diskutovaná v menšej miere, riešenia sa zúčastnilo iba necelých 10 %. Členovia ŽŠR participovali pri riešení šikanovania spolužiakov v triedach, slovného napádania žiaka nižšieho ročníka, pri riešení kyberšikanovania (slovné napadnutie cez internet, nadávky, urážlivé komentáre), riaditeľov zaujímal ich názor. V tejto súvislosti sa zúčastňovali školení a prednášok k prevencii, a s obsahom oboznamovali aj ďalších spolužiakov.

Aj keď riaditelia sledovaných gymnázií deklarovali dostatočnú pozornosť venovanú prevencii negatívnych javov v správaní žiakov, vyjadrili spokojnosť s priestorom, ktorý venujú preventívnym aktivitám na podporu bezpečnosti a odstraňovaniu rizikového správania žiakov, v administrovanom dotazníku to žiaci potvrdili len čiastočne. Na otázku, či sa rozprávali s učiteľmi na tému agresívneho správania, resp. šikanovania len necelých 50 % opýtaných žiakov uviedlo poskytnutie dostatočného priestoru na rozhovory a tento jav nevedela posúdiť až viac ako tretina žiakov. Zvyšná časť žiakov nepovažovala priestor venovaný tejto problematike za dostatočný.

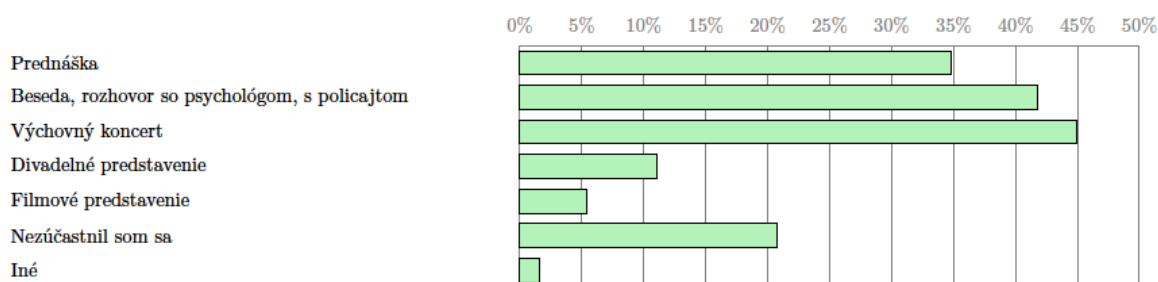
Graf 1 Rozhovory žiakov s učiteľmi na tému násilie a šikanovanie

Školy v snahe eliminovať rizikové správanie žiakov pripravili pre žiakov rôznorodú **záujmovú činnosť**. V kontrolovaných subjektoch pracovali koordinátori prevencie, ktorí v kooperácii s výchovnými poradcami a triednymi učiteľmi organizovali aj mimoškolské aktivity zamerané na primárnu prevenciu a aktívne využívanie voľného času. Na posilnenie **prevencie** organizovali školy množstvo **preventívnych aktivít**. Žiaci v dotazníku najčastejšie uvádzali výchovné koncerty, besedy a rozhovory so psychológom a s policajtom, prednášky, menej boli zastúpené divadelné a filmové predstavenia. Ojedinele uvádzali aj opätovné oboznámenie sa so školským poriadkom, prieskum formou dotazníka, reláciu v rozhlase,

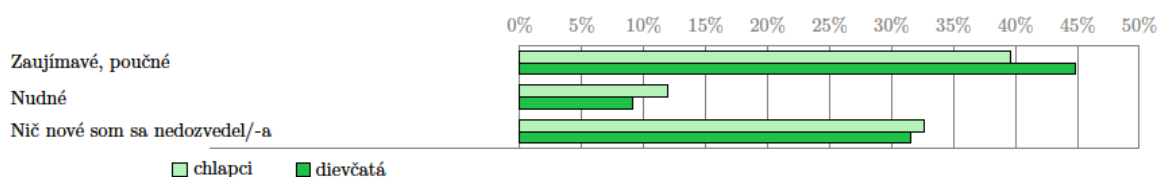
podujatia k prevencii kyberšikanovania, činnosť vyškolených rovesníkov s vhodným spôsobom správania (PEER aktivisti).

Graf 2 Podujatia preventívneho charakteru, na ktorých sa zúčastnili žiaci

Podľa vyjadrenia 42,45 % respondentov organizované aktivity boli zaujímavé a poučné, ale takmer tretina žiakov (32,08 %) skonštatovala, že sa na podujatiach nič nové nedozvedela, a podujatia boli podľa jej názoru nudné. Uvedené zistenie môže súvisieť aj so skutočnosťou, že aktivity neboli vo všetkých školách uskutočňované systematicky, výber tried na jednotlivé besedy a prednášky nebol cieleň pre triedne kolektívy, čo sčasti vyplynulo aj z rozhovorov so žiakmi a s niektorými koordinátormi prevencie. Z pohľadu respondentov boli podujatia o niečo zaujímavejšie pre dievčatá a kritické stanovisko vyjadrili približne rovnako chlapci aj dievčatá.

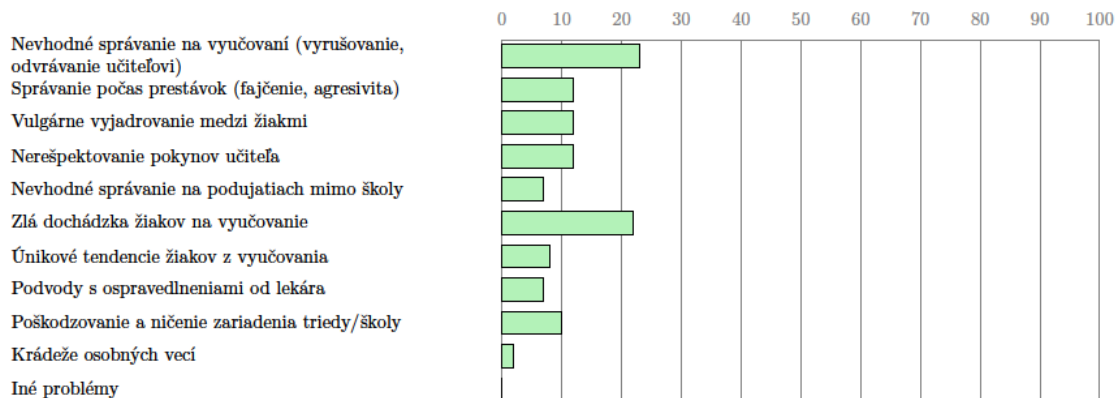
Graf 3 Ako hodnotíš navštívené preventívne podujatia?

Negatívnym zistením bolo, že vyše 20 % opýtaných žiakov sa nezúčastnilo žiadnych podujatí, naopak, pozitívom, že prevaha žiakov (87,87 %) mala v školskom prostredí pocit bezpečia a istoty (7,40 % žiakov pocit bezpečia nemalo a 4,55 % malo niekedy strach z niektorých spolužiakov).

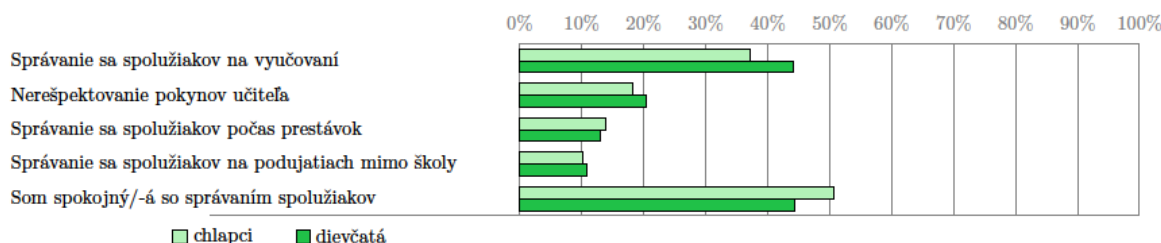
Výchovné problémy žiakov, predovšetkým nevhodné správanie žiakov na vyučovaní a zlá dochádzka do školy bolo potrebné riešiť na zasadnutiach pedagogickej rady, vo výchovných komisiách, operatívne pohovorom so žiakmi a ich zákonnými zástupcami.

Graf 4 Výchovné problémy žiakov, ktorými sa zaoberali pedagogické rady

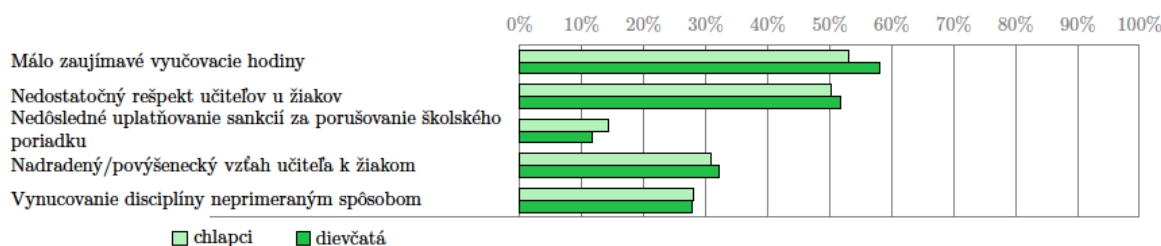
Podľa výsledkov dotazníkov takmer polovica opýtaných žiakov G bola spokojná so správaním svojich spolužiakov, ale časť žiakov si uvedomila, že ich vystupovanie nebolo vhodné. Najkritickejšie respondenti poukázali na **neadekvátne správanie na vyučovaní** – nedisciplinovanosť, vyrušovanie spolužiaka, hlasné pokrikovanie, odvrávanie učiteľovi, vyjadrili výhrady voči nerešpektovaniu pokynov učiteľa a správanie spolužiakov odsúdili. Spokojnejší so správaním spolužiakov boli členovia ŽŠR (77,95 %).

Graf 5 Čo sa ti nepáči v správaní spolužiakov?

Podľa vyjadrenia 57,85 % žiakov a 84,62 % členov ŽŠR vyučujúci volili primeraný spôsob na udržanie disciplíny. Za príčinu nedisciplinovanosti žiakov na vyučovaní viac ako polovica žiakov považovala **málo zaujímavé vyučovacie hodiny** a nedostatočný rešpekt pedagógov u žiakov, takmer tretina žiakov nadradený, povýšenecký vzťah učiteľa k žiakom, ako aj vynucovanie disciplíny neprimeraným spôsobom (kričanie na žiakov, nadávanie, vyhrážanie sa poznámkou, horšou klasifikáciou).

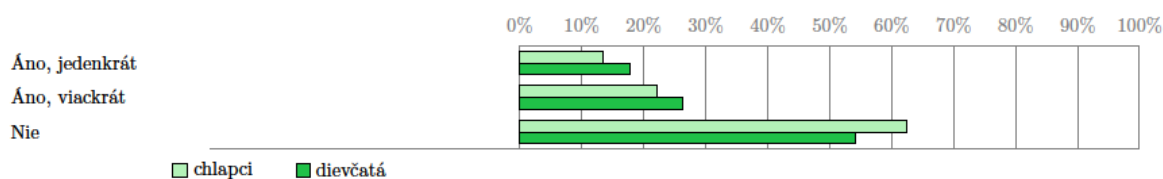
Graf 6 Príčiny nedisciplinovanosti na hodinách

Správanie žiakov v škole a na vyučovaní podľa názoru ŽŠR môže zlepšiť hlavne otvorená **komunikácia medzi žiakmi a učiteľom** (65,13 %), väčšia vzájomná dôvera (52,31 %), využívanie zaujímavejších, modernejších foriem a metód vyučovania (43,08 %) a väčší rešpekt učiteľov u žiakov (34,36 %), ktorý by si mali vybudovať hlavne mladší učitelia. Správanie svojich spolužiakov by pomohli zlepšiť i mimoškolské akcie ako súčasť aktivít žiakov vo vzdelávaní, ale aj vo väčšej miere organizovanie priateľských športových podujatí. Vhodnou prevenciou proti sociálno-patologickým javom môžu byť podľa členov ŽŠR popoludňajšie aktivity zamerané na utuženie žiackych kolektívov. Dôležité je aj dobré meno školy, na štúdium preferujú prijímať nadaných žiakov. Je nesporné, že členom ŽŠR záleží na dobrom fungovaní školy, zamýšľajú sa nad správaním svojich rovesníkov z hľadiska bezpečného školského prostredia.

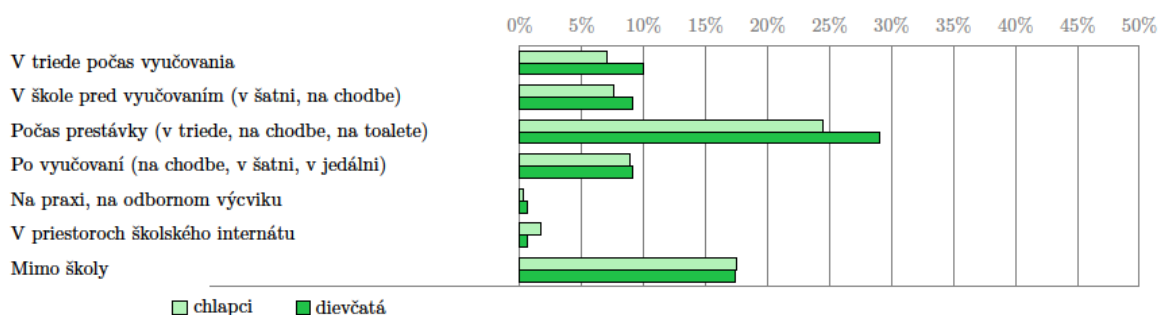
Nepriaznivým zistením bolo deklarovanie takmer **16 %** žiakov, že boli **svedkami šikanovania** niekoho iného, ako aj priznanie takmer **štvrtiny** žiakov, že boli svedkami opakovaného šikanovania iných. V oboch prípadoch uvedené zistenie priznalo viac dievčat ako chlapcov.

Graf 7 Bol/-a si svedkom šikanovania niekoho iného?

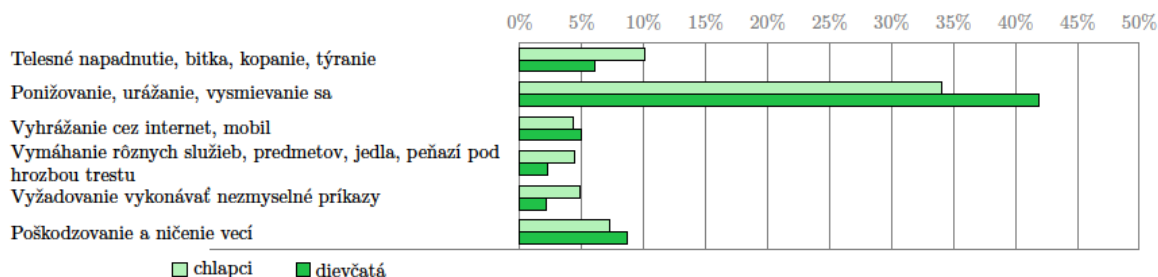
Napriek vynaloženej snahe škôl odstrániť rizikové správanie žiakov **so šikanovaním** sa stretlo priamo na vyučovaní takmer **9 %** žiakov. Najnepriaznivejšia situácia bola počas prestávok, čo potvrdilo takmer **27 %** žiakov. Kritickejší pohľad na záťažové situácie, ako aj negatívne skúsenosti majú dievčatá. Uvedené zistenie zrejme úzko súvisí i s ich emočnou inteligenciou.

Graf 8 Miesto výskytu šikanovania

Z odpovedí žiakov bolo zrejmé, že šikanovanie prevládalo oveľa častejšie verbálnou formou, a to ponižovaním, urážaním, vysmievaním sa, zastrašovaním, nadávkami, menej fyzickými útokmi. Nezanedbateľné sú i ďalšie formy, ako je znehodnocovanie dôležitých osobných vecí, kyberšikanovanie alebo vykonávanie nezmyselných príkazov.

Graf 9 Akým spôsobom šikanovali teba alebo tvojho spolužiaka?

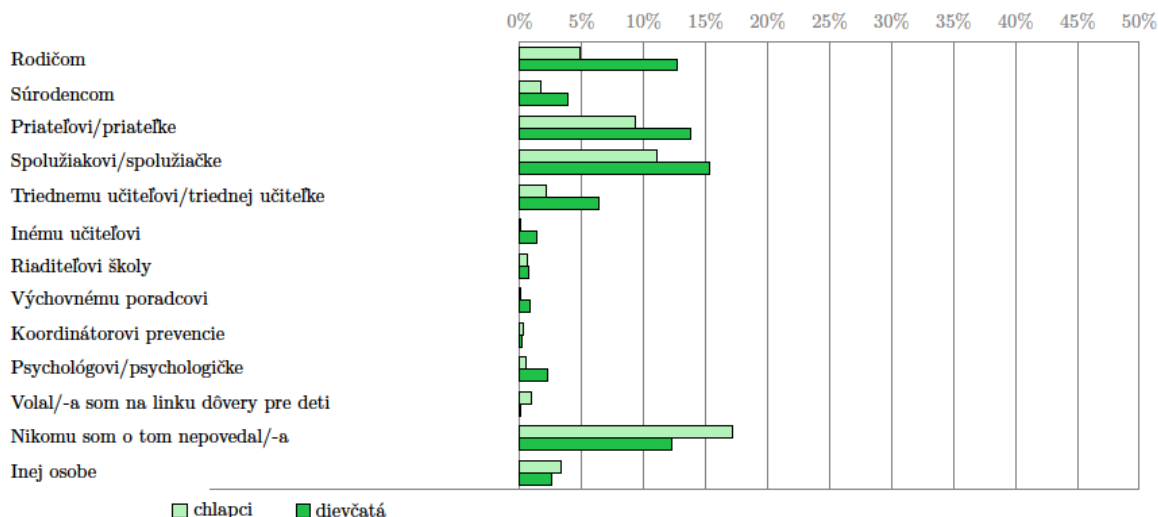

Pre aktérov šikanovania z opatrení, resp. uložení trestov viac ako polovica žiakov navrhovala pohovor so žiakom, učiteľom a jeho rodičmi, takmer polovica žiakov navrhovala vyhľadať pomoc psychológa, 33 % zníženie známky zo správania a vyše 20 % riešenie ich správania s políciou. Navrhovali aj umiestnenie vo výchovnom zariadení, vylúčenie zo štúdia, pokarhanie pred celou triedou a od riaditeľa školy, v menšej miere preradenie na inú školu a ojedinele i telesné tresty.

Dôležitým zistením školskej inšpekcie bola skutočnosť, že v prípade identifikácie šikanovania boli pre žiakov **najdôveryhodnejší spolužiaci a priatelia**. Im sa žiaci najčastejšie zverili s negatívnymi skúsenosťami, a nie, ako by sa dalo predpokladať, rodičom alebo pedagogickým zamestnancom škôl. Otvorenejšie k rodičom i súrodencom boli dievčatá,

zdôverili sa im vo väčšej miere ako chlapci, zjavne hlavne dievčatá mali k rodičom väčšiu dôveru a potrebu zdôveriť sa. Triednemu učiteľovi sa zdôverilo len 4,49 % žiakov, súrodencom necelé 3 % a iba ôsmi žiaci volali linku dôvery pre deti. Negatívom zostáva fakt, že značná časť žiakov o tomto jave nikomu nepovedala.

Graf 10 Ak si bol/-a šikanovaný/-á alebo si bol/-a svedkom šikanovania, komu si o tom povedal/-a?

K odhaľovaniu nežiaducich prejavov v správaní žiakov podľa 93,10 % riaditeľov škôl pomáhalo **monitorovanie sociálnej klímy** a **prijímanie opatrení** v prípade negatívnych zistení. V oblasti preventívnej činnosti je potrebné zdôrazniť prácu **koordinátorov prevencie**, ktorí úzko spolupracovali s výchovnými poradcami a triednymi učiteľmi. Pribežne monitorovali klímu v triedach formou neformálnych rozhovorov so žiakmi na triednických hodinách, pozorovaním ich vzájomného správania počas vyučovania i prestávok. Využívali anonymné schránky dôvery na neformálne získavanie informácií o správaní žiakov, ankety v triedach, anonymné vyjadrenie sa ku konkrétnym situáciám, konzultácie s pedagogickým dozorom a so zákonnými zástupcami. Spolu s vedením školy vyžadovali dôsledné plnenie dozoru učiteľov, v niektorých subjektoch aj celodennú prítomnosť triedneho učiteľa v čase prestávok a v triedach prvého ročníka v prvý týždeň vyučovania častú kontrolu sociálnych zariadení, aktívnu prácu so žiakmi na triednických hodinách a na stretnutiach ŽŠR. Podľa potreby posilňovali dozor počas prestávok aj v priebehu školského roka. Zabezpečovali rôzne aktivity a odborné prednášky o problematike zaistenia bezpečnosti a ochrany zdravia pre žiakov. Využívali aktivity, resp. preventívne programy ponúkané centrom pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie (CPPPaP), besedy o kyberšikanovaní a formou besied so zamestnancami polície realizovali plnenie *Stratégie prevencie kriminality žiakov*. Spolu s pedagogicko-psychologickou poradňou organizovali stretnutia psychologičiek so žiackymi kolektívami. Sledovali mikroklímu tried prostredníctvom dotazníka a problematiku šikanovania zverejňovali na webovom sídle školy. Pri negatívnych zisteniach, ktoré vyplynuli z odpovedí v monitoroch, vykonali cielene pohovory so žiakmi v „rizikových skupinách“ za účasti psychológov z CPPPaP, ktorí poskytli poradenstvo v tejto oblasti. Podľa vyjadrení riaditeľov dvoch škôl pri výskyte násilného správania sa žiakov (ponižovanie, vysmievanie sa, zastrašovanie a nadávky) boli následne realizované aj ďalšie ojedinelé preventívne opatrenia smerom k žiakom na zamedzenie šikanovania, resp. výchovných problémov, a to podnecovanie žiakov k využívaniu schránok dôvery, zabezpečenie kontaktov s rodičmi/zákonnými zástupcami či nahlásenie dvoch prípadov polícii. Riaditelia dvoch škôl

pozitívne hodnotili využitie kamerového systému na monitoring správania (chodby, priestor pri skrinkách). Na jednom gymnázium plánovali nainštalovať v priestoroch sociálnych zariadení aj detektory dymu. Vykonávanie monitoringu medzi žiakmi zameraného na prevenciu a odhaľovanie negatívnych javov v správaní žiakov a príznakov šikanovania nepreukázali dva subjekty.

Školy v snahe predísť negatívnym javom v správaní žiakov organizovali pre pedagogických zamestnancov rôzne formy vzdelávania. Z predloženej dokumentácie a z rozhovorov s riaditeľmi škôl, s koordinátormi prevencie a výchovnými poradcami vyplynulo, že sledované školy venovali vzdelávaniu k preventívnym aktivitám rozdielnu pozornosť. Riaditelia škôl v informačných dotazníkoch deklarovali uvedené vzdelávanie pre pedagogických zamestnancov, to však bolo v časti škôl orientované najmä na prípravu výchovných poradcov alebo koordinátorov. Účasť vyučujúcich na odbornom školení v oblasti prevencie bola ojedinelá a aj následné poskytovanie odborných konzultácií ostatným pedagogickým zamestnancom bolo sporadické. Niektoré školy vzdelávanie neorganizovali.

Uskutočnené **vzdelávanie pre pedagogických zamestnancov**, a to hlavne formou prednášok a školení o sociálnej klíme², prednášok spojených s besedou s bývalými narkomanmi³, prezentácií a filmov⁴, v podobe špecializovaných seminárov, prieskumom o šikanovaní a spolu so psychológmi, najčastejšie s pracovníkmi CPPPaP zabezpečovali koordinátori prevencie spolu s vedením škôl. Odborní zamestnanci CPPPaP, policajného zboru a aktivisti pôsobiaci v oblasti prevencie poskytovali školám metodické materiály a koordinátori prevencie pripravovali materiály na rôzne témy pre triednych učiteľov na osvojenie si postupov pôsobenia na žiakov pri predchádzaní nevhodných javov v ich správaní, spôsoby riešenia výchovných problémov. Občas realizovali kontinuálne vzdelávanie zamerané na prevenciu šikanovania v škole, podporu duševného zdravia. V niektorých školách pracovali školskí psychológovia, ktorí poskytovali odborný psychologický servis nielen žiakom, ale i pedagogickým zamestnancom. Spolu s výchovnými poradcami a koordinátormi odovzdávali učiteľom na pracovných poradách a pedagogických radách aktuálne informácie z absolvovaných prednášok a školení. Subjekty podľa ich vyjadrenia využívali interné vzdelávanie aj v súčinnosti s vyškolenými pedagogickými zamestnancami a informácie získavali i v rámci metodických dní. Ojedinele vedenie škôl umožnilo pedagogickým zamestnancom vzdelávanie k uvedenej problematike prostredníctvom účasti na odborných seminároch, konferenciách, besedách a na vzdelávaní v oblasti elektronického šikanovania (zamerané na aktívne využívanie aktuálnych webových stránok).

Zákonní zástupcovia žiakov boli o taxatívnych opatreniach proti šikanovaniu uvedených v školskom poriadku a o možnostiach poskytovania poradenských služieb vrátane aktivít CPPPaP zväčša informovaní na rodičovských aktívoch, plenárnych zasadnutiach formou prezentácie alebo počas dňa otvorených dverí. Podľa potreby boli oboznámení individuálne prostredníctvom poradenských konzultácií a zriedkavo na webovom sídle. Prednášky s odborníkmi – so psychológom a príslušníkom policajného zboru či ďalšie aktivity venované prevencii šikanovania pre zákonných zástupcov organizovali školy ojedinele. Ako dôvody nerealizovania aktivít vedúci zamestnanci kontrolovaných subjektov uvádzali fakt, že v škole neboli zistené žiadne formy šikanovania alebo sa vyskytovali len v mizivej miere. V jednom subjekte poskytli rodičom žiakov odborne spracovaný materiál k problematike drogových závislostí⁵. Informácie o výskyte šikanovania a iných sociálno-patologických javov vôbec nesprostredkovalo rodičom jedno súkromné gymnázium. Celkovo rodičia boli viac upriamovaní na opatrenia v školskom poriadku, na možnosť využívania schránok dôvery

² Osobnostný a sociálny rozvoj; Moderný učiteľ v katolíckej škole

³ Komunita Cenacolo

⁴ Riziká sociálnych sietí a internetu

⁵ 30 rád pre rodiča dieťaťa závislého na droge

žiakmi, ale aj na výsledky monitoringu v školách, v ktorých sa realizoval.

Závery

Bezpečnosť školského prostredia a ochrana zdravia žiakov tvorili dôležitú súčasť výchovy a vzdelávania, preto treba pozitívne hodnotiť snahu časti škôl o zabezpečenie podmienok na realizáciu prevencie agresívneho správania, šikanovania, užívania drog. Pozitívne možno hodnotiť, že tieto subjekty sa snažili vytvárať v školskom prostredí pocit bezpečia a istoty, čo v prevažnej miere v dotazníku respondenti potvrdili. Prínosom bola aj spolupráca škôl s odborníkmi z iných inštitúcií a organizácií, ktoré sa venujú bezpečnosti a prevencii. Prispeli k tomu aj interné materiály k problematike šikanovania, zverejňovanie informácií, zadávanie dotazníkov na odhaľovanie jeho skrytých foriem a ich následné vyhodnotenie, zriadenie anonymných schránok dôvery, monitorovanie sociálnej klímy a prijímanie účinných opatrení v prípade negatívnych zistení. Žiaci vyzdvihli dôležitosť rešpektu učiteľov u žiakov, ako slabšia stránka sa javili menej pútavé vyučovacie hodiny a nedostatočný rešpekt hlavne mladších učiteľov u žiakov, ktoré sa v značnej miere podieľali na nedisciplinovanom správaní žiakov. Vyjadrenia žiakov, ktoré súviseli s uvádzaním výskytu šikanovania v školách, sú zreteľným signálom na uskutočňovanie intenzívnejšieho monitoringu v triednych kolektívoch, úpravu podmienok na zaistenie bezpečnosti a ochrany žiakov pred sociálno-patologickými javmi v školskom poriadku a podnetom na dôslednú analýzu a vyvodenie dôsledkov príčin a ich vzniku. Dôležitou stránkou je oblasť vzdelávania pedagogických zamestnancov, pozornosť je potrebné venovať nielen internému vzdelávaniu, ale dôležité je vytvoriť priestor aj na účasť na seminároch, konferenciách, besedách, a pozornosť venovať aj vzdelávaniu zákonných zástupcov. Zlepšenie si vyžaduje spolupráca vedenia školy so ŽŠR, väčšie zapojenie členov ŽŠR do preventívnych aktivít a akceptovanie jej názorov a pripomienok týkajúcich sa odstránenia negatívnych javov v správaní žiakov.

Výrazne pozitívne zistenia

- realizácia preventívnych aktivít na predchádzanie sociálno-patologickým javom v správaní žiakov,
- spolupráca škôl s odbornými zamestnancami CPPP a P, s príslušníkmi polície a aktivistami v oblasti prevencie,
- súčinnosť škôl a rodičov pri riešení a eliminácii negatívnych prejavov v správaní žiakov,
- pocit bezpečia a istoty žiakov v škole,
- nadviazanie kontaktov v súvislosti s riešením problému v prípade výskytu šikanovania,
- vymedzenie opatrení v školskom poriadku pri riešení problematiky bezpečnosti a ochrany žiakov pred násilím, šikanovaním a diskrimináciou,
- zvýšená pozornosť venovaná budovaniu triednych kolektívov (teambuilding) v 1. ročníku štúdia na strednej škole,
- realizácia monitoringu správania žiakov v niektorých školách (dotazníky).

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- vypracovať školský poriadok v súlade s platnou legislatívou (upraviť podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia žiakov a ich ochrany pred sociálno-patologickými javmi, diskrimináciou a násilím), dôkladne s ním oboznámiť žiakov, vymedziť opatrenia proti šíreniu legálnych a nelegálnych drog,
- zabezpečiť zlepšenie úrovne vyučovania uplatňovaním moderných metód a didaktických postupov i efektívnym využitím prostriedkov IKT a učebných pomôcok,
- zlepšiť komunikáciu o problémoch násilia a šikanovania medzi učiteľmi a žiakmi,
- vytvoriť podmienky na budovanie a zvyšovanie dôvery žiakov najmä k rodičom a učiteľom,
- realizovať systematicky monitoring zameraný na odhaľovanie skrytých foriem šikanovania v správaní žiakov,
- realizovať pravidelné monitorovanie sociálnej klímy a prijímanie opatrení v prípade negatívnych zistení s odporúčaným usmernením ministerstva školstva,
- plánovať a realizovať preventívno-výchovné podujatia aj so zreteľom na záujem žiakov,
- zvýšiť participáciu ŽŠR na tvorbe školského poriadku a jej zaangažovanosť do prevencie a riešenia šikanovania,
- zabezpečiť ďalšie vzdelávanie pedagogických zamestnancov v oblasti prevencie sociálno-patologických javov.

Opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov

Školská inšpekcia uložila na základe závažnosti nedostatkov **14** gymnáziám spolu **21** odporúčaní. Týkali sa monitorovania výskytu sociálno-patologických javov v škole, vyhodnocovania monitoringu a prijímania účinných a systémových opatrení, zabezpečenia informovanosti zákonných zástupcov žiakov o výskyte, prevencii, odhaľovaní negatívnych prejavov v správaní žiakov a príznakov šikanovania, ako aj začlenenia informácií o systémových opatreniach do školského poriadku, ktoré škola v uvedenej oblasti vykonáva, vrátane určenia funkcií osôb, na ktoré sa môžu žiaci v prípade nevyhnutnosti obrátiť. Odporúčania sa vzťahovali i na vzdelávanie pedagogických zamestnancov, vypracovanie plánu aktívnej ochrany predchádzania sociálno-patologických javov v zmysle metodického usmernenia ministerstva školstva. V závažnejších prípadoch školská inšpekcia uložila kontrolovaným subjektom prijať opatrenia. Celkovo **9** gymnázií prijalo **11** opatrení k vypracovaniu, resp. doplneniu chýbajúcich ustanovení školského poriadku podľa právneho predpisu, k definovaniu opatrení vo výchove spojených s klasifikáciou správania, prerokovaniu školského poriadku ŽŠR. Spolu sa odporúčania a opatrenia týkali **18** gymnázií.

Odporúčania a podnety

Riaditeľom škôl

- dôsledne oboznamovať žiakov s obsahom školského poriadku a v ňom zakotvenými podmienkami na zaistenie ochrany pred sociálno-patologickými javmi
- systematicky vykonávať monitoring na odhaľovanie šikanovania a iných negatívnych javov v správaní žiakov, náznaky neprimeraného správania riešiť dôsledne v kooperácii zúčastnených učiteľov
- realizovať pre rodičov prednášky a besedy k problematike výskytu a prevencie šikanovania a iných sociálno-patologických javov

- dôkladne vykonávať kontrolu riadenia vyučovacieho procesu
- zlepšiť spoluprácu so ŽŠR, jej participáciu na tvorbe školského poriadku, vo väčšej miere ju zaangažovať do riešenia problematiky šikanovania
- oboznámiť žiakov s úlohami a aktivitami koordinátora prevencie, vytvoriť podmienky pre jeho kvalitnejšiu spoluprácu a komunikáciu so ŽŠR
- aktualizovať a zatraktívniť preventívne aktivity s ohľadom na záujem žiakov
- organizovať pre zákonných zástupcov žiakov besedy a iné aktivity s problematikou šikanovania za účasti odborníkov (psychológ, policajt)
- zabezpečiť, aby plán aktívnej ochrany bol vypracovaný v súlade s metodickým usmernením ministerstva školstva z roku 2006

Metodicko-pedagogickému centru

- pripravovať vzdelávacie podujatia k prevencii sociálno-patologických javov a šikanovania formou tréningov zameraných na nácvik postupu v konkrétnych situáciách pre rôzne kategórie pedagogických zamestnancov